

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022 - 2030

Samenvatting:

Naast de volgehouden inspanning om de wetenschappelijke geletterdheid bij brede lagen van de bevolking te verhogen is het noodzakelijk de dialoog tussen wetenschap en maatschappij te stimuleren.

Met dit beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 legt de Vlaamse Regering volgende strategische 4 doelstellingen vast:

- Vlaanderen op de kaart zetten als **topregio** op het vlak van wetenschap, technologie en innovatie;
- het brede publiek duidelijk, eenvoudig en genuanceerd informer over de voortgang en de doorbraken in deze domeinen;
- iedereen sensibiliser voor het maatschappelijk, economisch en cultureel belang van wetenschappen en technologie;
- jongeren stimuleren tot studie- en beroepskeuzes in deze STEM-richtingen.

Deze strategische doelstellingen worden vertaald in 5 concrete beleidsdoelstellingen:

- Stimuleren van de instroom van jongeren in **STEM-studierichtingen** en **beroepen** in complementariteit met de STEM-agenda 2030.
- Het versterken van **kennis** van wetenschap en innovatie om zo extra maatschappelijk **draagvlak** te creëren.
- Het versterken van de **uitstraling** van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen.
- Burgers actief laten **participeren** aan wetenschappelijk onderzoek.
- Intensievere **afstemming** tussen EWI – Vlaio – FWO op vlak van wetenschapscommunicatie.

Om deze doelstellingen te realiseren wordt er versterkt ingezet op de samenwerking met de structurele partners wetenschapscommunicatie (met en zonder covenant) en projectpartners enerzijds, en anderzijds een versterkte samenwerking binnen de overheid tussen EWI, Vlaio en FWO

////////////////////////////////////

onderzoek) komen aan bod. Er wordt zowel over de noodzaak van wetenschappelijk onderzoek, het (innovatieve) proces van wetenschappelijk onderzoek en (industriële) productontwikkeling als over de producten (kennis, technologie, innovatieve aspecten) gecommuniceerd. De communicatie wordt telkens aangepast aan de doelstellingen. Willen we de burger informeren? Willen we een attitudewijziging creëren? Daarnaast wordt de communicatie aangepast aan het specifieke doelpubliek. Op een eigentijdse en toegankelijke manier willen we iedereen bereiken: van laagdrempelige informatie voor mensen met zonder of met een (heel) beperkte wetenschappelijke voorkennis tot gespecialiseerde informatie.

Binnen het wetenschapscommunicatiebeleid is het belangrijk om rekening te houden met de actuele maatschappelijke uitdagingen waarop onderzoek betrekking heeft. Wetenschappelijk onderzoek gebeurt niet op een eiland, maar te midden van de samenleving. Daarom is het belangrijk om de bevindingen ook kenbaar te maken aan het brede publiek en zich niet te beperken tot de disseminatie ervan in de academische wereld.

Meer zelfs, wetenschapscommunicatie heeft ook als doel het maatschappelijk debat over wetenschap en bepaalde wetenschappelijke evoluties te faciliteren en te stimuleren. Ook moet het antwoorden bieden op de bezorgdheden van burgers bij nieuwe evoluties zoals artificiële intelligentie, cybersecurity, biotechnologie enz.. Tot slot behoren ook de ethische aspecten van de wetenschapsbeoefening tot het domein van de wetenschapscommunicatie.

Kortom, wetenschapscommunicatie is géén éénrichtingsverkeer vanuit de wetenschappelijke wereld en overheid naar de maatschappij. De maatschappij speelt ook de rol van 'kritische partner' als het aankomt op bezorgdheden die ontstaan naar aanleiding van wetenschappelijk onderzoek.

Door burgers goed te informeren over de uitdagingen in tal van domeinen van de samenleving en de wetenschappelijke of technologische oplossingen hiervoor zijn ze beter gewapend om deel te nemen aan het maatschappelijk debat hierover en om kritische en ethisch onderbouwde standpunten in te nemen.

Uit de resultaten van de Wetenschapsbarometer, het monitoringsinstrument van het Wetenschapscommunicatiebeleid sinds 2018, blijkt immers dat de Vlamingen veel interesse hebben voor wetenschap en technologische innovatie in het algemeen. Door de coronacrisis geven de Vlamingen ook aan zich meer bewust te zijn van de (positieve) rol die wetenschap kan spelen in onze maatschappij. Voor de coronacrisis had de Vlaming al een groot vertrouwen in de wetenschap, maar het vertrouwen in de wetenschapper is gegroeid. Dit maakt dat de Vlaming ook voorstander is voor financiële steun voor wetenschappelijk onderzoek. Tegelijkertijd vindt de Vlaming dat er te weinig over wetenschappelijk onderzoek wordt gecommuniceerd. Ook wenst de Vlaming inspraak in het opmaken van de onderzoeksagenda.¹

Maar samen met de bijkomende aandacht voor wetenschappers en wetenschappelijk onderzoek tijdens de coronacrisis, kwamen ook vragen en bezorgdheden bij het grote publiek naar boven. Ook dat zijn uitdagingen waar goede wetenschapscommunicatie een antwoord op kan bieden.

Wat willen we bereiken?

De beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie schuift ambitieuze doelstellingen naar voren voor het wetenschapscommunicatiebeleid.

p. 49 beleidsnota:

Wetenschapscommunicatie wil de dialoog tussen wetenschappers en het grote publiek stimuleren door hen op een interactieve, eigentijdse en toegankelijke manier te informeren over de voortgang en resultaten van wetenschappelijk onderzoek en technologische innovaties. De ambitie is om uiteindelijk de hele bevolking actief te laten participeren aan wetenschapsbeoefening in de brede zin van het woord. Deze betrokkenheid moet niet enkel de creativiteit en onderzoeksmethodieken versterken, maar ook vertrouwen geven in de mogelijkheden die wetenschappelijke evoluties met zich meebrengen voor het aangaan van vele

¹ <https://www.ewi-vlaanderen.be/wetenschapsbarometer>

maatschappelijke uitdagingen. *We zullen de actieve betrokkenheid van burgers bij het wetenschapsgebeuren op 3 manieren versterken:*

- (1) door wetenschappers en **groot publiek** op allerlei fora met elkaar in contact te brengen en hierbij ook de ethische aspecten van wetenschapsbeoefening niet uit de weg te gaan: wetenschapsfestivals, wetenschapscafés en initiatieven zoals de ‘Dag van de Wetenschap’;*
- (2) door meer wetenschappen en onderzoekers in de **media** te brengen vanuit de expertise van de wetenschapsjournalistiek in samenwerking met de kennisinstellingen en de partners van het wetenschapscommunicatiebeleid;*
- (3) door regelmatig oproepen te voorzien voor **Citizen Science projecten** in samenwerking met het kenniscentrum voor burgerwetenschap Scivil.*

Daarnaast wordt ook de link gelegd naar STEM. Door kinderen en jongeren al van jongs af aan te laten proeven van wetenschap en techniek, maken we hen warm voor een studiekeuze (en carrière) in de wetenschappelijke, technologische-, ingenieurs- en wiskundige sectoren. Onze kenniseconomie heeft namelijk nood aan dergelijke profielen. Wetenschapscommunicatie kan kinderen en jongeren ertoe aanzetten een STEM-studiekeuze te maken. De beleidslijnen op vlak van STEM worden vastgelegd in de STEM-agenda 2030 waaraan het beleid wetenschapscommunicatie een belangrijke bijdrage wil leveren.

Het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 wil ook nieuwe accenten leggen door het maatschappelijk debat over wetenschappelijke uitdagingen en evoluties te faciliteren en te stimuleren. Zo zal er werk gemaakt worden van een (nog) betere afstemming tussen het departement EWI, VLAIO en FWO op vlak van wetenschapscommunicatie. Daarnaast zullen er bijkomende inspanningen gedaan worden om de burger te betrekken in Citizen Science projecten. Een voorbeeld hiervan is het AMAI-project, waarbij aan burgers wordt gevraagd om voor maatschappelijke uitdagingen binnen 4 domeinen (klimaat en milieu, mobiliteit, gezondheid, werk) AI-slimme oplossingen voor te stellen. Per domein zal ook 1 voorstel effectief ontwikkeld worden. Door de burger actief te betrekken bij het ontwikkelen van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen, waarover vaak maatschappelijk debat is, wordt het draagvlak voor die oplossingen ook vergroot.

Beleidsdoelstellingen:

Beleidsdoelstelling 1 (BD1): Stimuleren van de instroom van jongeren in STEM- studierichtingen en beroepen in complementariteit met de STEM-agenda 2030.

Beleidsdoelstelling 2 (BD2): Het versterken van kennis van wetenschap en innovatie om zo extra maatschappelijk draagvlak te creëren.

Beleidsdoelstelling 3 (BD3): Het versterken van de uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen.

Beleidsdoelstelling 4 (BD4): Burgers actief laten participeren aan wetenschappelijk onderzoek.

Beleidsdoelstelling 5 (BD5): Intensievere afstemming tussen departement EWI – Vlaio – FWO op vlak van wetenschapscommunicatie en tussen Vlaio – departement EWI - departement Onderwijs op vlak van STEM-initiatieven.

Operationele doelstellingen:

Burgers zullen actiever betrokken worden bij het wetenschapsgebeuren. Via co-creatie en door toepassing van het quadruple helix-model zullen we alle relevante actoren (onderzoeksinstituten/
////////////////////////////////////

minstens 5 jaar ononderbroken gesubsidieerd worden vanuit het wetenschapscommunicatiebeleid, worden eveneens als structurele partners beschouwd. Het gaat hier o.m. over de organisatoren van de Vlaamse wetenschappelijke Olympiades: [Wiskunde](#), [Natuurwetenschappen](#), [Technologie/STEM](#), [Frans, Latijn en Grieks](#), Scimingo vzw <https://scimingo.eu>, [Breinwijzer vzw](#), [Natuur en Wetenschap vzw](#), [Jeugd Cultuur en Wetenschap vzw](#), [Journalismfund.eu/Fonds Pascal Decroos enz](#)

Door de samenwerking tussen de structurele en de projectpartners te intensifiëren zal de volgende jaren een grotere impact nagestreefd worden. Een intensievere afstemming tussen VLAIO,EWI en FWO zal dit doel mee ondersteunen.

De huidige structurele partners met convenant worden hier kort voorgesteld:

F.T.I vzw:

Sinds de oprichting van Technopolis was de missie van F.T.I vzw “wetenschap en technologie dichterbij de mens te brengen”. Deze missie werd geconcretiseerd als volgt: “iedereen fascineren met wetenschap en technologie, in dialoog en interactie het maatschappelijk belang ervan aantonen, voor elke laag van de bevolking”.

De nadruk in de concretisering van de missie ligt op het woord “iedereen” en het maatschappelijk belang om met elke laag van de bevolking de interactie aan te gaan. Om effectief bij elke laag van de bevolking interesse voor wetenschap en technologie te creëren, tracht F.T.I om via al haar activiteiten fascinatie en verwondering op te wekken. Samen met haar partners staat F.T.I klaar om diegenen de weg te wijzen die meer kennis over wetenschap en technologie willen vergaren en nieuwe vaardigheden (skills) willen aanleren. Ook diegenen die eigen ideeën en projecten willen uitwerken (hack) worden op weg geholpen.

Om echt iedereen met wetenschap en technologie te fascineren, organiseert F.T.I zowel activiteiten in het doe-centrum als daar buiten (via outreach) maar ook digitaal. Doordat F.T.I op alle plekken (offline en online) zowel kinderen, jongeren als volwassenen weet te bereiken, staat het bekend als een laagdrempelige toegangspoort voor alle wetenschapsdomeinen en STEM.

F.T.I richt zich op zowel (gezinnen met) kinderen, jongeren, volwassenen... als scholen en bedrijven. Binnen deze brede doelgroep gaat ook speciale aandacht naar kinderen en jongeren van 14 tot 24 jaar en nog ondervertegenwoordigde groepen zoals meisjes en jongeren met een moeilijke sociaaleconomische achtergrond. Om al haar doelstellingen te bereiken, bouwt F.T.I een actieve samenwerking uit met de overheid, het onderwijsveld, het bedrijfsleven, de media en andere STEM- en wetenschapscommunicatie-actoren in Vlaanderen. Al doende deelt F.T.I haar verworven expertise met alle partners van het wetenschapscommunicatieveld.

De convenant loopt van 2019 tot 2023. De evaluatie is voorzien voor de tweede helft van 2022.

De expertisecellen wetenschapscommunicatie binnen de associaties van universiteiten en hogescholen in Vlaanderen:

De Vlaamse universiteiten en hogescholen beschikken over heel wat expertise op het vlak van wetenschapsinformatie, - popularisering en wetenschapscommunicatie. Om deze expertise verder te kunnen ontwikkelen en uitdragen, werden de Expertisecellen wetenschapscommunicatie opgericht, van waaruit alle activiteiten op dit terrein gecoördineerd worden.

De Expertisecellen informeren het publiek op een betrouwbare en objectieve wijze over wetenschap en technologie, laten de mensen actief kennis maken met wetenschappers en met wetenschapsbeoefening

en/of mediapartners ontwikkelen zij bij hun onderzoekers de nodige vaardigheden om hun onderzoeksactiviteiten op een eigentijdse, toegankelijke en laagdrempelige wijze bij het grote publiek bekend maken en zo het publieke begrip voor wetenschap verbreden.

De VRT kan eveneens als een natuurlijke partner beschouwd worden. De publieke omroepopdracht bepaalt immers dat de VRT een kwalitatief hoogstaand aanbod verzorgt in de sectoren informatie, cultuur, educatie en ontspanning. Prioritair moet de VRT op de kijker en luisteraar afgestemde informatie- en cultuurprogramma's brengen. Educatie en kritisch denken (onderwerpmatig te vertalen als kennis en wetenschap) maakt expliciet deel uit van de publieke opdracht van de VRT.

Verder zijn er heel wat socio-culturele verenigingen, vaak ondersteund door andere beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid of door andere overheden, die wetenschapscommunicatie-initiatieven aanbieden en die eveneens bijdragen tot de doelstellingen van het wetenschapscommunicatiebeleid.

Tenslotte zijn er ook **projectpartners**: organisaties die instappen in specifieke programma's zoals Coderdojo Belgium vzw en codeschool-project van de Odisee Hogeschool waar jongeren leren coderen. De projecten in het kader van de Vlaamse Wetenschapsagenda, "vraag aan de wetenschap" en ik heb een vraag.be horen eveneens in deze categorie.

Dergelijke programma's zijn bedoeld om nieuwe impulsen te geven, goede praktijkvoorbeelden op te sporen en door te stromen naar andere beleidsdomeinen of naar het reguliere aanbod van organisaties. Voor formules die gedateerd zijn, nog weinig belangstelling kennen of die omgekeerd aanleiding geven tot een overaanbod zal een uitdoofscenario uitgewerkt worden. Hierbij is het uitgangspunt dat de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk besteed worden. Ook wordt er aandacht besteed aan nieuwe en innovatieve manieren om de burger te bereiken. Bijvoorbeeld via nieuwe media als podcasts, vlogs,...

Begroting wetenschapscommunicatiebeleid:

De middelen voor het uitvoeren van het wetenschapscommunicatiebeleid worden jaarlijks in de Vlaamse uitgavenbegroting ingeschreven.

In de Vlaamse uitgavenbegroting van 2022 werd voor het wetenschapscommunicatiebeleid **10.303.298 euro** voorzien (programma G: een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie)

In 2021 werden deze middelen als volgt ingezet:

Verdeling Budget Wetenschapscommunicatie:	
EG 102	
F.T.I Convenant 2019-2023	4.236.000
EG 106	
Expertisecellen Convenant 2019-2023	2.026.000
EG 110	
RVO society Convenant 2018-2022	780.000
EG 101	
6 Volkssterrenwachten (convenant 2018-2022)	987.109
5 Olympiades	350.000
EOS Wetenschap vzw	500.000
Jeugd, Cultuur en Wetenschap vzw	80.000
Natuur en Wetenschap vzw	80.000

//

SciMingo vzw	246.000
Kekulé-cyclus (tweejaarlijks)	18.500
EUSO	5.600
Congres Leraars Wetenschappen	9.000
Breinvijzer vzw	80.000
KBIN: Project Ik heb een vraag.be	29.700
Sound of Science vzw	7.000
Project Coderdojo	200.000
Project Codeschools	76.811
Project Wetenschapsjournalistiek	80.000
Space Days	82.000
Belevingscentrum Vives	150.000
Wetenschapsbarometer + onderhoud WIN	34.578
Geluidshuis	28.000
IGEM-wedstrijd	7.000
Nerdland festival	60.000
Universiteit van Vlaanderen	150.000
Totaal:	10.303.298

Relevante informatie over bestedingen voor wetenschapscommunicatie vanuit andere programma's worden in de jaarlijkse Speurgidsen van het departement EWI weergegeven.

Besluit:

In een optimale en creatieve samenwerking tussen wetenschappelijke organisaties en structurele partners en door de band met de media te versterken wil het wetenschapscommunicatiebeleid de volgende jaren zorgen voor een permanent, gevarieerd en gedifferentieerd aanbod waaraan jong en oud kan participeren in heel Vlaanderen.

Bronnen:

Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024>

Beleidsnota 2019-2024 Economie, wetenschapsbeleid en innovatie

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2019-2024-economie-wetenschapsbeleid-en-innovatie>

Visienota 'Vizier 2030 - Een 2030-doelstellingenkader voor Vlaanderen'

<https://do.vlaanderen.be/visienota-vizier-2030-een-2030-doelstellingenkader-voor-vlaanderen>

Decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (W& I-decreet)

<https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1018085.html>

Citizen Science in Vlaanderen. U telt mee? Violet Soen & Tine Huyse (red.) Standpunten van de Jonge Academie, 2.

//

4. VERDER TRAJECT

Over deze conceptnota wordt er advies gevraagd aan Vario.

Dit beleidsplan zal ook het kader bieden voor de evaluatie en toekomstige afspraken rond convenanten en subsidieovereenkomsten met structurele partners en andere actoren.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie, Landbouw

Hilde CREVITS

